

Ενδυνάμωση των κοινοτήτων για να αναλάβουν δράση για το αγροτικό όραμα

**Ενημερωτικό
σημείωμα πολιτικής**

Δεκέμβριος 2024

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	1
2. Γιατί είναι σημαντικό το αγροτικό σύμφωνο για τις τοπικές κοινότητες;	2
3. Τι πρέπει να γίνει για να έρθει το αγροτικό σύμφωνο πιο κοντά στους πολίτες;	3
4. Τι θα πρέπει να κάνουν οι τοπικοί φορείς;	4
4.1. Συσπείρωση γύρω από έναν τοπικό ηγέτη που ηγείται της τοπικής μετασχηματιστικής διαδικασίας	4
4.2. Υιοθέτηση κατάλληλης οργανωτικής δομής που καθιστά δυνατή την ευρεία συμμετοχή	4
4.3. Συμφωνία για ένα κοινό όραμα και σχεδιασμός με ευρείες μετασχηματιστικές δράσεις	5
5. Τι θα πρέπει να κάνουν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής για να διευκολύνουν την ανάληψη δράσης;	6
5.1. Αναγνώριση των τοπικών ηγετών και των οργανωτικών δομών τους ως εταίρων σε πραγματική πολυεπίπεδη διακυβέρνηση	6
5.2. Οργάνωση και/ή χρηματοδότηση της ανάπτυξης ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο	6
5.3. Προώθηση συντονισμένων δράσεων	7
5.4. Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και μείωση της γραφειοκρατίας	7

Οι πληροφορίες και οι απόψεις που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο εκφράζουν τον/την συντάκτη/-ριά / τους/τις συντάκτες/-ριές του και δεν απηχούν κατ' ανάγκη την επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Επιτροπή δεν εγγυάται την ακρίβεια των δεδομένων που περιλαμβάνονται ούτε μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στην παρούσα δημοσίευση.

1. Εισαγωγή

Οι αγροτικές περιοχές διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο για την ταυτότητα και την ευημερία της Ευρώπης. Ωστόσο, οι αγροτικές κοινότητες σε ολόκληρη την ΕΕ αντιμετωπίζουν ορισμένες προκλήσεις, μεταξύ των οποίων: η μείωση και γήρανση του πληθυσμού, η υποβάθμιση των δημόσιων υπηρεσιών —όπως η εκπαίδευση, η υγεία ή οι μεταφορές—, η μείωση των εισοδημάτων από τον πρωτογενή τομέα και οι αρνητικές συνέπειες της κλιματικής αλλαγής.

Οι δημόσιες πολιτικές προσπαθούν να αντιμετωπίσουν αυτές τις προκλήσεις, ωστόσο τέτοιου είδους προσεγγίσεις μπορεί να υπόκεινται σε περιορισμούς λόγω έλλειψης συντονισμού μεταξύ των διαφόρων τομέων, ανεπαρκούς χρηματοδότησης, γραφειοκρατίας ή προσπάθειών εφαρμογής λύσεων ενιαίας προσέγγισης για όλες τις περιπτώσεις, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ιδιαιτερότητα κάθε τομέα.

Αν αναρωτιέστε πώς το αγροτικό σύμφωνο μπορεί να ωφελήσει την τοπική σας κοινότητα, το παρόν ενημερωτικό σημείωμα σας αφορά!

2. Γιατί είναι σημαντικό το αγροτικό σύμφωνο για τις τοπικές κοινότητες;

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε διαβούλευση με πολυάριθμα ενδιαφερόμενα μέρη, ανέπτυξε το 2021 ένα [μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ με ορίζοντα το 2040](#) (LTVRA — αγροτικό όραμα). Τα βασικά επιτεύγματα του αγροτικού οράματος και η μελλοντική πορεία περιγράφονται στην [έκθεση](#) της Επιτροπής του Μαρτίου του 2024.

Η Επιτροπή θέσπισε επίσης το αγροτικό σύμφωνο —έναν μηχανισμό συνεργασίας για τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών της ΕΕ στην ανάληψη δράσης για το αγροτικό όραμα. Το σύμφωνο έχει ως στόχο να τοποθετήσει τα αγροτικά ζητήματα σε υψηλότερη θέση στην πολιτική ατζέντα, να συμβάλει στην ανάπτυξη ικανοτήτων μέσω της μάθησης από ομοτίμους και της δικτύωσης, και να ενθαρρύνει τη δράση.

Ως συμπλήρωμα στην πρωτοβουλία της Επιτροπής, πολλές δημόσιες αρχές θεσπίζουν νέα θεσμικά πλαίσια ή ενισχύουν τα υφιστάμενα για να προωθήσουν τις αγροτικές πολιτικές τους και, κατ' επέκταση, για να υλοποιήσουν το αγροτικό σύμφωνο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ωστόσο, απαιτούνται διαρκείς προσπάθειες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα οφέλη του συμφώνου μπορούν να φτάσουν στις τοπικές κοινότητες σε επίπεδο χωριού, δήμου ή υποπεριφέρειας.

Δέκα κοινοί στόχοι του αγροτικού οράματος της ΕΕ

1. Ελκυστικοί χώροι, που αναπτύσσονται βάσει αρμονικής εδαφικής ανάπτυξης
2. Συμμετοχή σε πολυεπίπεδη και τοποκεντρική διακυβέρνηση
3. Πάροχοι επισιτιστικής ασφάλειας, οικονομικών ευκαιριών, αγαθών και υπηρεσιών για την ευρύτερη κοινωνία
4. Δυναμικές κοινότητες που εστιάζουν στην ευημερία
5. Κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς
6. Ακμάζουσες πηγές φυσικών πόρων
7. Πλήρης αξιοποίηση της ψηφιακής καινοτομίας
8. Άτομα με επιχειρηματικό, καινοτόμο πνεύμα και επαρκείς δεξιότητες
9. Τόποι γεμάτοι ζωή, που διαθέτουν αποδοτικές, προσβάσιμες και οικονομικά προσιτές δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες
10. Τόποι πολυμορφίας

Μέλη του αγροτικού συμφώνου

Δημόσιες αρχές σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και ενωσιακό επίπεδο

Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών

Επιχειρήσεις και επιχειρηματικές οργανώσεις

Πανεπιστημιακά και ερευνητικά ιδρύματα

Πολίτες

Πώς μπορεί το αγροτικό σύμφωνο να βοηθήσει τις τοπικές κοινότητες;

Δυνητικά οφέλη για τις αγροτικές κοινότητες

- ✓ **Ευαισθητοποίηση** των αρχών και του ευρέος κοινού σχετικά με τη σημασία των αγροτικών περιοχών
- ✓ Δημιουργία των κατάλληλων προϋποθέσεων ώστε να λάβουν στήριξη και **να εισακουστούν οι απόψεις των ανθρώπων από τις αγροτικές περιοχές** στο πλαίσιο των διαδικασιών και των φορέων λήψης αποφάσεων, καθώς και να προωθηθεί η ενίσχυση της στήριξης από τις πολιτικές για τις αγροτικές περιοχές
- ✓ **Θωράκιση όλων των πολιτικών** —στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, κινητικότητα— από τη σκοπιά των **αγροτικών αναγκών**, και διευκόλυνση της συμμετοχής των κοινοτήτων στον σχεδιασμό και στην εφαρμογή των εν λόγω πολιτικών
- ✓ Εξασφάλιση χώρου για ανταλλαγές και **αμοιβαία μάθηση**
- ✓ Βελτίωση της **ικανότητας των τοπικών φορέων** μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης σε γνώσεις και τεχνικές δεξιότητες, πληροφορίες σχετικά με τη χρηματοδότηση, την ικανότητα υλοποίησης για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση αγροτικών προκλήσεων και ευκαιριών
- ✓ Εντοπισμός και διάδοση **εμπνευσμένων πρακτικών**
- ✓ Κινητοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών για τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό και την υλοποίηση **στρατηγικού οράματος και στρατηγικών δράσεων** για την αγροτική αλλαγή
- ✓ Προώθηση του ενισχυμένου **συντονισμού των πολιτικών** για την αντιμετώπιση των αγροτικών προκλήσεων με ολοκληρωμένο τρόπο

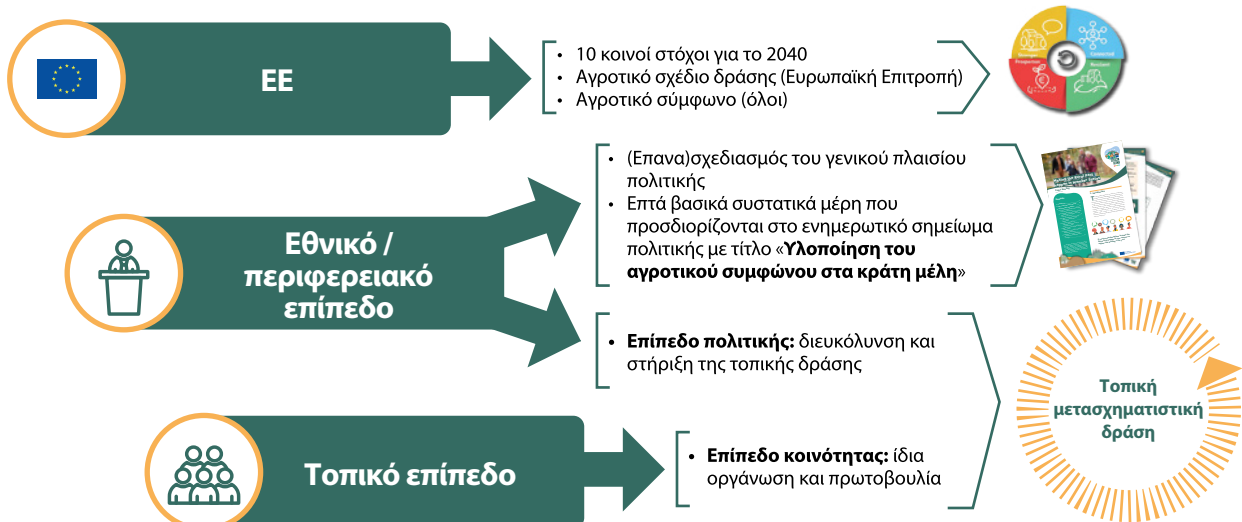
Σύνδεση με τους στόχους του αγροτικού συμφώνου

- ✓ Στόχος 1: **Ενίσχυση της φωνής των αγροτικών περιοχών και ανάδειξη τους στην πολιτική ατζέντα**
- ✓ Στόχος 2: **Διευκόλυνση της δικτύωσης, της συνεργασίας και της αμοιβαίας μάθησης**
- ✓ Στόχος 3: **Ενθάρρυνση οικειοθελών δεσμεύσεων για την υλοποίηση του οράματος**

Ωστόσο, για να μπορέσουν οι αγροτικές κοινότητες να αξιοποιήσουν στο έπακρο αυτά τα οφέλη, οι εθνικές ή περιφερειακές κυβερνήσεις πρέπει να δημιουργήσουν ορισμένες προϋποθέσεις στο επίπεδο του σχεδιασμού πολιτικής. Θα χρειαστεί ισχυρή πολιτική ηγεσία, καθώς και μηχανισμοί που θα ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των αγροτικών κοινοτήτων και θα διευκολύνουν τη δικτύωση και τη μάθηση από ομοτίμους, τη στρατηγική και το σχέδιο δράσης σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, την αγροτική θωράκιση, την ένταξη και τον συντονισμό των τομεακών πολιτικών και των πηγών χρηματοδότησης. Τα στοιχεία αυτά περιγράφονται στη δημοσίευση με τίτλο «[Υλοποίηση του αγροτικού συμφώνου στα κράτη μέλη](#)» και στην έκθεση με τίτλο «[Enabling factors for rural revitalisation](#)» (Παράγοντες που διευκολύνουν την αναζωογόνηση της υπαίθρου).

Η ανάληψη δράσης για τον ευρύ σχεδιασμό των εθνικών ή περιφερειακών πολιτικών που επηρεάζουν τις αγροτικές περιοχές, μολονότι είναι απαραίτητη, δεν επαρκεί για να διασφαλιστεί ότι **οι επιμέρους τοπικές κοινότητες επωφελούνται από το αγροτικό σύμφωνο** και είναι σε θέση να αναλάβουν αποτελεσματική δράση για την επίτευξη των στόχων του αγροτικού οράματος. Αυτό απαιτεί συντονισμένη προσπάθεια από τοπικούς φορείς —συμπεριλαμβανομένων της κοινωνίας των πολιτών και ιδιωτικών φορέων, αρχών και άλλων δημόσιων φορέων—, καθώς και από εθνικούς και περιφερειακούς φορείς χάραξης πολιτικής.

Το αγροτικό σύμφωνο πιο κοντά στους πολίτες: ποιος πρέπει να κάνει τι;

3. Τι πρέπει να γίνει για να έρθει το αγροτικό σύμφωνο πιο κοντά στους πολίτες;

Οι αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλομορφία, δεν μπορεί να εφαρμοστεί **ενιαία προσέγγιση για όλες τις περιπτώσεις**. Οι αγροτικές κοινότητες θα βρουν διαφορετικές λύσεις για την ανάπτυξη μιας προσέγγισης προσαρμοσμένης στις δικές τους τοπικές προκλήσεις και ευκαιρίες.

Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένα βασικά στοιχεία που διευκολύνουν τις τοπικές μετασχηματιστικές διαδικασίες και δίνουν τη δυνατότητα στις τοπικές κοινότητες να αναλάβουν δράση. Ορισμένα από τα στοιχεία αυτά εφαρμόζονται από τις ίδιες τις τοπικές κοινότητες, ενώ άλλα πρέπει να παρέχονται από αρχές υψηλότερου επιπέδου για τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος δράσης.

Κάθε **αγροτική κοινότητα** πρέπει να αναπτύξει τις δικές της πρωτοβουλίες που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες ανάγκες και ευκαιρίες της, σύμφωνα με το πολιτιστικό και νομικό της πλαίσιο. Ειδικότερα, συνιστάται στις αγροτικές κοινότητες:

- να **συσπειρωθούν γύρω από τους τοπικούς ηγέτες** — πρόσωπο/-α ή οργάνωση/οργανώσεις που θα μπορούσε/-αν να προωθήσουν τον μετασχηματισμό της αγροτικής περιοχής·
- να υιοθετήσουν κατάλληλη **οργανωτική δομή** (οργάνωση και μηχανισμούς λήψης αποφάσεων) που καθιστά δυνατή την ευρεία συμμετοχή·
- να συμφωνήσουν σε **κοινό όραμα και σχέδιο**, με ευρείες μετασχηματιστικές δράσεις, συμπεριλαμβανομένου του προσδιορισμού των αναγκών και των ευκαιριών.

Οι **αρχές υψηλότερου επιπέδου** πρέπει επίσης να αναλάβουν ορισμένες δράσεις σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο για την τόνωση και τη στήριξη τοπικών μετασχηματιστικών δράσεων. Ειδικότερα, οι αρχές αυτές θα πρέπει:

- να **αναγνωρίσουν τους τοπικούς ηγέτες** και τις οργανωτικές δομές τους **ως εταίρους** σε πραγματική πολυεπίπεδη διακυβέρνηση·
- να οργανώσουν και/ή να χρηματοδοτήσουν την **ανάπτυξη ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο**·
- να προωθήσουν τη **συντονισμένη δράση** όλων των σχετικών πολιτικών και χρηματοδοτικών ροών·
- να βελτιώσουν την **πρόσβαση σε χρηματοδότηση** και να μειώσουν τη γραφειοκρατία.

4. Τι θα πρέπει να κάνουν οι τοπικοί φορείς;

4.1. Συσπείρωση γύρω από έναν τοπικό ηγέτη που ηγείται της τοπικής μετασχηματιστικής διαδικασίας

Η ανάληψη δράσης για το αγροτικό όραμα απαιτεί τη συμμετοχή πολλών διαφορετικών ενδιαφερόμενων μερών, συνήθως όμως υπάρχει ένας παράγοντας —ένα άτομο, μια μικρή ομάδα ανθρώπων ή ένας ενιαίος οργανισμός— που εκκινεί τη διαδικασία ανάπτυξης ή ενεργεί ως καταλύτης. Αυτοί οι «**τοπικοί ηγέτες**» μπορεί να προέρχονται είτε από τον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα είτε από την κοινωνία των πολιτών, αλλά πρέπει να χαρακτηρίζονται, τουλάχιστον, από την ικανότητά τους να **εμπνέουν, να ενθαρρύνουν και να κινητοποιούν** άλλους στην περιοχή τους, καθώς και να διαθέτουν **κοινωνική συνείδηση** ή το αίσθημα του κοινού καλού.

Ο τοπικός ηγέτης δεν θα πρέπει να θεωρείται εκπρόσωπος ενός ενιαίου πολιτικού ή οικονομικού συμφέροντος, αλλά να ακολουθεί μια συμπεριληπτική δημοκρατική διαδικασία. Οι τοπικοί ηγέτες μπορούν να διαδραματίσουν τον ρόλο των «προασπιστών» (προσπίζονται έναν σκοπό που είναι σημαντικός για την τοπική κοινότητα), των «πρεσβευτών» (πρεσβεύουν ορισμένες αξίες και κινητοποιούν την κοινότητά τους) ή των «διαμεσολαβητών» (φέρνουν σε επαφή διάφορους παράγοντες ή συσπειρώνουν συμφέροντα και προωθούν συνέργειες μεταξύ τους).

Τα εν λόγω άτομα ή οι εν λόγω οργανώσεις δεν θα πρέπει να εργάζονται μεμονωμένα, αλλά μαζί με ένα δίκτυο υποστήριξης για τη διασφάλιση της υλοποίησης των δράσεων μακροπρόθεσμα. Η διασφάλιση της συμμετοχής των νέων (βλ. χρήσιμο υλικό από το δίκτυο «[Generation Europe Academy](#)»), των γυναικών και των εκπροσώπων των επιχειρήσεων είναι καίριας σημασίας.

Σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές στη Βουλγαρία, το [ιδρυμα Sun Land](#) συνεργάζεται με περίπου 30 χωριά, χρησιμοποιώντας την πολιτιστική διαμεσολάβηση ως μέθοδο για την προώθηση διαγενεακών και διατομεακών δεσμών. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας, νέοι καλλιτέχνες συγκατοικούν με ηλικιωμένες γυναίκες της υπαίθρου, με σκοπό την προώθηση των διαγενεακών δεσμών και του κοινωνικού κεφαλαίου, αυξάνοντας έτσι την ανθεκτικότητα των κοινοτήτων.

Οι νέοι συν-δημιουργούν προσαρμοσμένες λύσεις από κοινού με τους κατοίκους του χωριού (για παράδειγμα, ανακαίνιση ενός παλαιού σχολικού κτιρίου), προκειμένου τα χωριά να γίνουν βιώσιμοι τόποι και να εκδημοκρατιστεί η πρόσβαση σε πόρους. Ο πολιτισμός χρησιμοποιείται ως μοχλός για την αντιμετώπιση της κοινωνικής απομόνωσης, των ζητημάτων ψυχικής υγείας και άλλων πιεστικών προβλημάτων στη χώρα με την ταχύτερη πληθυσμιακή συρρίκνωση στον κόσμο. Χάρη στους πολιτιστικούς διαμεσολαβητές, ορισμένα χωριά είναι πλέον σε θέση να προσελκύσουν νέες οικογένειες προς εγκατάσταση.

Δείτε επίσης πώς το ολλανδικό ξυπνο χωριό [Hilvarenbeek](#) στηρίζει πρωτοβουλίες πολιτών μέσω ενός δικτύου συμβούλων τοπικής ανάπτυξης.

4.2. Υιοθέτηση κατάλληλης οργανωτικής δομής που καθιστά δυνατή την ευρεία συμμετοχή

Η νέα δυναμική απαιτεί μια οργανωτική δομή που θα καθιστά δυνατή τη συμμετοχή διαφόρων τύπων ενδιαφερόμενων μερών, θα ενθαρρύνει την ευρεία συμμετοχή και θα συνδυάζει τη δημοκρατική λήψη αποφάσεων με την ευελιξία.

Σε πολλές αγροτικές κοινότητες δεν είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν νέες οργανώσεις ή δομές, καθώς υπάρχουν ήδη δομές που μπορούν να διαδραματίσουν αυτόν τον ρόλο. Στα παραδείγματα συμπεριλαμβάνονται οργανώσεις του κινήματος των χωριών, επιτυχημένες συμπράξεις LEADER και φορείς πρωτοβουλιών για έξυπνα χωριά.

Ωστόσο, οι εν λόγω δομές ενδέχεται να χρειαστούν ενίσχυση και ανάπτυξη ικανοτήτων για την κάλυψη ευρύτερου φάσματος θεματικών τομέων καίριας σημασίας για την περιοχή —όπως η κινητικότητα, η υγεία, ο πολιτισμός— μέσω στοχευμένων εθνικών/περιφερειακών πολιτικών (βλ. κατωτέρω). Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να ενισχυθεί περαιτέρω η ευαισθητοποίηση των κοινοτήτων όσον αφορά τις τοπικές δομές τους και η προσέγγιση νέων συμμάχων.

Σε άλλες κοινότητες, τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να επιλέξουν να μη χρησιμοποιήσουν υφιστάμενες ή νέες δομές, αλλά απλώς να περιγράψουν τους κοινούς στόχους, τους ρόλους και τις αρμοδιότητες σε μια σύμβαση ή συμφωνία.

Ανάλογα με τον βαθμό τυποποίησης, υπάρχουν διάφορες μορφές εγγράφων που θα μπορούσε να υιοθετήσει μια κοινότητα:

- **κοινή διακήρυξη ή δήλωση προθέσεων** που γίνεται δημοσίως από τοπικούς ενδιαφερόμενους φορείς·
- **συμφωνία συνεργασίας ή μνημόνιο συνεννόησης** που υπογράφεται μεταξύ των βασικών παραγόντων·
- **συμφωνία εταιρικής σχέσης** με ορισθείσα οντότητα που εκπροσωπεί τους εταίρους, ως επικεφαλής εταίρος ή υπόλογος φορέας —αυτό ισχύει στην περίπτωση του LEADER σε ορισμένα κράτη μέλη όπου οι ομάδες τοπικής δράσης (ΟΤΔ) δεν διαθέτουν νομική οντότητα, αλλά επιλέγουν έναν από τους εταίρους ως υπόλογο φορέα·
- τα ενδιαφερόμενα μέρη προσυπογράφουν **επίσημη νομική πράξη** (βλ. το παράδειγμα του χάρτη τοπίου πιο κάτω)·
- **ειδικό γραφείο** που δημιουργείται από βασικά ενδιαφερόμενα μέρη για τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ τους —για παράδειγμα, δήμοι που συνεργάζονται για τη δημιουργία μιας διαδημοτικής δομής·
- ειδική **νομική οντότητα** που συστήνεται για την υλοποίηση της στρατηγικής ή του σχεδίου δράσης —πολλές ΟΤΔ του προγράμματος LEADER έχουν τη δομή μιας ΜΚΟ, η οποία έχει συσταθεί ειδικά για την υλοποίηση της τοπικής στρατηγικής, ενώ άλλες λειτουργούν ως ιδιωτικές, μη κερδοσκοπικές εταιρείες.

Πιο άτυπες ρυθμίσεις

- διακήρυξη ή δήλωση προθέσεων
- συμφωνία συνεργασίας ή μνημόνιο συνεννόησης

Μεσαίο επίπεδο τυποποίησης

- ενδιαφερόμενοι φορείς που προσυπογράφουν επίσημη νομική πράξη
- συμφωνία εταιρικής σχέσης με ορισθείσα οντότητα

Πιο τυπικές ρυθμίσεις

- κοινή δομή ή γραφείο για την υποστήριξη της συνεργασίας
- ειδική νομική οντότητα για την εφαρμογή της στρατηγικής ή του σχεδίου δράσης

Ο καταλανικός χάρτης τοπίου (Ισπανία) αποτελεί νομική πράξη προαιρετικής εφαρμογής, που δίνει τη δυνατότητα στους τοπικούς φορείς να συνεργαστούν για να βελτιώσουν το τοπίο και να το μετατρέψουν σε κεφάλαιο για τη μελλοντική ανάπτυξη. Η [κομητεία Priorat](#) χρησιμοποιεί αυτόν τον χάρτη ως άξονα ευρύτερης τοπικής ανάπτυξης, παρέχοντας τη δυνατότητα στην κοινότητα να εντοπίσει τις τοπικές προκλήσεις και να βρει προσαρμοσμένες λύσεις για την αντιμετώπιση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης, της επισιτιστικής και ενεργειακής κυριαρχίας, της γεωργίας και της οικονομικής διαφοροποίησης.

Η δομή διακυβέρνησης περιλαμβάνει συμβουλευτικά και γνωμοδοτικά όργανα της επιτροπής τοπίου και βιωσιμότητας, με την υποστήριξη του γραφείου τοπίου και διαφόρων κρατικών υπηρεσιών της περιοχής, καθώς και συμμετοχικά φόρουμ ενδιαφερόμενων μερών, που συμβάλλουν στην ενθάρρυνση του διαλόγου και στην προώθηση πρωτοβουλιών.

Ο χάρτης τοπίου της κομητείας Priorat υποστηρίζεται στο πλαίσιο της τοπικής στρατηγικής LEADER και περιλαμβάνει στενή συνεργασία μεταξύ του συμβουλίου της κομητείας, του γραφείου τοπίου και της ΟΤΔ. Υπό την έννοια αυτή, ο χάρτης αποτελεί εργαλείο για τον συντονισμό της τοπικής ανάπτυξης, καθώς σχεδιάζει δράσεις σε νέους τομείς που δεν καλύπτονταν προηγουμένως και συνδέεται με πολιτικές υψηλότερου επιπέδου, ιδίως με το [αγροτικό σύμφωνο της Καταλονίας](#).

Βλ. επίσης το γαλλικό παράδειγμα ενός ειδικού διακοινοτικού φορέα που καθιστά δυνατή την ανάληψη κοινής δράσης: «Πρώθηση της εδαφικής συνοχής μέσω ειδικού μέσου» στην περιοχή Pays Vallée du Loir — [παρουσίαση](#) και [βίντεο](#).

4.3. Συμφωνία για ένα κοινό όραμα και σχεδιασμός με ευρείες μετασχηματιστικές δράσεις

Η μετασχηματιστική δράση σε τοπικό επίπεδο, που έχει σκοπό την αντιμετώπιση των αναγκών και την ανάπτυξη ισχυρότερων και ανθεκτικών αγροτικών περιοχών που συνδέονται μεταξύ τους και ευημερούν, θα πρέπει να είναι συνεκτική και κατάλληλα σχεδιασμένη.

Πολλές αγροτικές περιοχές αποτελούν ήδη αντικείμενο μιας σειράς στρατηγικών και σχεδίων και ενδέχεται να μην είναι αναγκαίο —ή και σκόπιμο— να κινητοποιηθεί η κοινότητα για την εκπόνηση ενός ακόμη στρατηγικού εγγράφου. Ωστόσο, θα ήταν χρήσιμο για το σύνολο της κοινότητας να συμφωνήσει σε ένα **γενικό κοινό όραμα** για την περιοχή στο μέλλον, και για τους σχετικούς φορείς να γνωρίζουν τον **τρόπο** με τον οποίο **η δράση τους συμβάλλει στο συνολικό όραμα**, ακόμη και αν χρηματοδοτείται από στρατηγικές ή προγράμματα σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο.

Στο πλαίσιο ενός τέτοιου κοινού οράματος, θα πρέπει **οι ήδη υφιστάμενες πρωτοβουλίες να ληφθούν ως σημείο εκκίνησης** και να καλυφθεί **ευρύτερο φάσμα θεμάτων**: οικονομία, περιβάλλον, υποδομές ή υπηρεσίες όπως η υγεία, η εκπαίδευση, η κινητικότητα, η στέγαση. Το αγροτικό όραμα θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως γενικό πλαίσιο για τη διερεύνηση σχετικών θεμάτων για τις περιοχές. Μπορεί να είναι μια μακρά και σταδιακή διαδικασία ανάλογα με τις ανάγκες σε τοπικό επίπεδο, καθώς οι τοπικοί φορείς ενδέχεται να μην είναι σε θέση να αναλάβουν εξαρχής δράση για όλα αυτά τα θέματα.

Η περιοχή [Nockregion στο κρατίδιο της Άνω](#)

[Καρινθίας](#) έχει ως στόχο να γίνει η αυστριακή περιφέρεια με τις καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και εργασίας. Η ΟΤΔ της περιοχής Nockregion διοργάνωσε ομάδες εργασίας στις οποίες συμμετείχαν 800 άτομα και ανέπτυξε μια ενιαία στρατηγική που περιγράφει τις φιλοδοξίες της περιοχής.

Δεδομένου ότι η χρηματοδότηση του LEADER δεν επαρκεί για την επίτευξη όλων αυτών των στόχων, η ΟΤΔ αξιοποιεί επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και άλλες ενωσιακές και εθνικές πηγές χρηματοδότησης, με αποτέλεσμα το LEADER να αντιπροσωπεύει μόνο το 30 % του συνολικού προϋπολογισμού της.

Η ΟΤΔ προσπαθεί επίσης να εμπλακεί στη χάραξη πολιτικών υψηλότερου επιπέδου, για παράδειγμα ο επικεφαλής της ΟΤΔ συμμετείχε στο εθνικό συμβούλιο που εξετάζει το ζήτημα της δημογραφικής αλλαγής, μολοντί τέτοιου είδους διασυνδέσεις εξακολουθούν να είναι σχετικά περιορισμένες.

Βλ. επίσης το γαλλικό παράδειγμα μιας καινοτόμου περιοχής και του δικτύου διαφόρων φορέων της, το οποίο κινητοποιείται γύρω από ένα κοινό όραμα με πέντε προκλήσεις: «Des Hommes et des Arbres» (Άνθρωποι και δέντρα) — [παρουσίαση](#) και [βίντεο](#).

**Θα θέλατε να κάνετε κάτι στην αγροτική περιοχή σας, αλλά δεν ξέρετε από πού να ξεκινήσετε;
Υπάρχουν ήδη ορισμένα εργαλεία.**

- Το χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο [Smart Rural 21](#) (2020-2022) στήριξε τις αγροτικές κοινότητες (χωριά) στην ανάπτυξη στρατηγικών για έξυπνα χωριά και στην υλοποίηση καινοτόμων δράσεων. Η [τελική έκθεση και το φυλλάδιο](#) του έργου περιέχουν μια σειρά [κοινοτικών εργαλείων, καινοτόμων τοπικών λύσεων](#) και διδαγμάτων από τη συνεργασία με τις κοινότητες.
- Η «[Πυξίδα για την τοπική ενδυνάμωση στις αγροτικές περιοχές](#)» από την Ευρωπαϊκή Συμμαχία Αγροτικών Κοινοτήτων (ERCA) περιλαμβάνει μια σειρά χρήσιμων εργαλείων και παραδειγμάτων.
- Η εργαλειοθήκη LEADER της ΕΕ, ιδίως η ενότητα με τίτλο «[Πώς να συγκροτήσετε ομάδα τοπικής δράσης \(ΟΤΔ\)](#)» παραθέτει χρήσιμες προτάσεις.
- Η [αγροτική εργαλειοθήκη για τις ευκαιρίες χρηματοδότησης της ΕΕ](#) συλλέγει πληροφορίες σχετικά με πιθανές πηγές χρηματοδότησης και στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών.

5. Τι θα πρέπει να κάνουν οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής για να διευκολύνουν την ανάληψη δράσης;

5.1. Αναγνώριση των τοπικών ηγετών και των οργανωτικών δομών τους ως εταίρων σε πραγματική πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

Η [πλατφόρμα της κοινότητας του αγροτικού συμφώνου](#) καθιστά δυνατή τη σύνδεση ομοτίμων από ολόκληρη την Ευρώπη. Με τη συμμετοχή τους στην πλατφόρμα, τα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να δρομολογούν ή να συμμετέχουν σε θεματικές συζητήσεις μέσω ομάδων της κοινότητας, να ανταλλάσσουν εμπειρίες, να βρίσκουν εταίρους και να έχουν πρόσβαση σε χρήσιμο υλικό. Το [αγροτικό παρατηρητήριο](#) αποτελεί πηγή χρήσιμων πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ.

Πολλές αγροτικές κοινότητες οργανώνονται για να προωθήσουν την τοπική δράση, ωστόσο οι προσπάθειές τους συνήθως παραβλέπονται από τις εθνικές και περιφερειακές αρχές, οι οποίες συχνά θεωρούν ότι οι ίδιες αποτελούν τις κινητήριες δυνάμεις της αγροτικής αλλαγής.

Η αναγνώριση ότι οι αγροτικές κοινότητες είναι οι παράγοντες που διαδραματίζουν τον κύριο ρόλο, η ανάθεση σε αυτές της εξουσίας να αποφασίζουν τι θα πρέπει να γίνει και

η συμμετοχή τους στην υλοποίηση της τοπικής δράσης σε διαδικασίες πολυεπίπεδης και πολυπαραγοντικής διακυβέρνησης ενδέχεται να απαιτούν αλλαγή νοοτροπίας. Βλ. το έγγραφο θέσης του έργου SHERPA με τίτλο «[Empowering rural areas in multi-level governance processes](#)» (Ενδυνάμωση των αγροτικών περιοχών στις διαδικασίες πολυεπίπεδης διακυβέρνησης) για χρήσιμες ιδέες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί αυτό.

Ορισμένες κοινότητες ενδέχεται να επιθυμούν να σηματοδοτήσουν τις δράσεις τους με τον τίτλο «Τοπικό Αγροτικό Σύμφωνο» ως τρόπο ανάδειξης της δέσμευσής τους να ενεργήσουν για το αγροτικό όραμα. Η σύνδεση με την εν λόγω ευρωπαϊκή πολιτική πρωτοβουλία μπορεί επίσης να φέρει την αναγνώριση για τις περιοχές αυτές από τις περιφερειακές, εθνικές ή ευρωπαϊκές αρχές. Κοινότητες που έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο όσον αφορά την εφαρμογή των στοιχείων που αναφέρθηκαν προηγουμένως (στις υποενότητες 4.1, 4.2 και 4.3) ή άλλες ενδέχεται να εξετάσουν το ενδεχόμενο χρήσης του σήματος «Αγροτικό Σύμφωνο» για την αύξηση της προβολής τους, την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις προσπάθειές τους και τη σύνδεση με άλλες κοινότητες που εφαρμόζουν παρόμοιες προσεγγίσεις.

Σε πολλά ολλανδικά χωριά, οι τοπικές κοινότητες καλούνται να υποβάλουν προτάσεις για μετασχηματιστική δράση για την αντιμετώπιση των τοπικών προκλήσεων. Αναπτύσσουν «σχέδια χωριού» τα οποία —μόλις η κοινότητα και ο δήμος συμφωνήσουν σχετικά με την κατανομή των καθηκόντων— μετατρέπονται σε «σύμφωνα χωριού».

Αυτό αποτελεί μέρος της προσπάθειας της κυβέρνησης να δώσει περισσότερες αρμοδιότητες στον τοπικό πληθυσμό και μικρότερη βαρύντητα στο κράτος. Για παράδειγμα, η τοπική κοινότητα έχει την εξουσία να αμφισβητεί τη δράση των δημόσιων αρχών και, στην περίπτωση που δεν είναι ικανοποιημένη από τις δημόσιες υπηρεσίες, να αναλαμβάνει η ίδια την παροχή τους.

Η πρώτη γενιά «σχεδίων χωριού» επικεντρώθηκε κυρίως σε ό,τι θα ήθελαν οι κάτοικοι του χωριού να κάνει η κυβέρνηση, ενώ τα επακόλουθα σχέδια επικεντρώνονται περισσότερο στο τι μπορούν να κάνουν οι ίδιοι οι άνθρωποι.

Το καταλανικό παράδειγμα (υποενότητα 4.2) δείχνει επίσης τον τρόπο με τον οποίο διάφορες υπηρεσίες της περιφερειακής κυβέρνησης συνεργάζονται με την τοπική πρωτοβουλία, για να καταστεί δυνατός ο αποτελεσματικότερος συντονισμός των διαφόρων πολιτικών που απευθύνονται στις αγροτικές περιοχές.

5.2. Οργάνωση και/ή χρηματοδότηση της ανάπτυξης ικανοτήτων σε τοπικό επίπεδο

Προκειμένου οι τοπικές κοινότητες να διαδραματίσουν σημαντικότερο ρόλο στον σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικών μετασχηματιστικών δράσεων που καλύπτουν όλους τους θεματικούς τομείς του αγροτικού οράματος, πρέπει να έχουν την **ικανότητα** να το πράξουν. Η ικανότητα αυτή περιλαμβάνει **τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους** που χρειάζονται για να τα καταφέρουν.

Η **ανάπτυξη ικανοτήτων** —η παροχή κατάρτισης, συμβουλών, μάθησης και ενημέρωσης από ομοτίμους, καθώς και η χρηματοδότηση του προσωπικού, του εξοπλισμού γραφείου και των ταξιδιών— αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ενδυνάμωση των αγροτικών κοινοτήτων. Τα ειδικά προσαρμοσμένα μαθήματα, τα γραφεία υποστήριξης και τα διαδικτυακά εργαλεία που παρέχουν εύκολα κατανοητές πληροφορίες και στοχευμένες συμβουλές πρέπει να καταστούν προσβάσιμα σε ευρύ φάσμα αγροτικών φορέων.

Η πρωτοβουλία αυτή θα πρέπει να συμπληρωθεί με **εμφύωση της κοινότητας** στο πεδίο, ιδίως στις περιοχές όπου η κατάσταση είναι λιγότερο ή περισσότερο στάσιμη. Είναι επίσης πολύ σημαντικό να παρέχονται στις αγροτικές κοινότητες ευκαιρίες ανταλλαγών μάθησης μέσω συνεδριάσεων δικτύωσης, επισκέψεων μελέτης ή πρακτικής άσκησης.

Τέλος, πρέπει να διατίθεται χρηματοδότηση για τις **βασικές δαπάνες** λειτουργίας ενός γραφείου και απασχόλησης ατόμων που θα συνεχίσουν να κινητοποιούν τους τοπικούς φορείς γύρω από το σχέδιο δράσης και να διασφαλίζουν τη συνεπή εφαρμογή του. Η εν λόγω ανάπτυξη ικανοτήτων θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί, για παράδειγμα, μέσω της τεχνικής βοήθειας που διατίθεται στις διαχειριστικές αρχές που είναι αρμόδιες για την ενωσιακή χρηματοδότηση.

Οι κοινότητες της Σκωτίας μπορούν να αναπτύξουν «[τοπικά σχέδια](#)», τα οποία περιλαμβάνουν προτάσεις για την ανάπτυξη και τη χρήση της γης. Μετά την καταχώρισή τους στην αρμόδια τοπική αρχή, τα σχέδια αυτά καθίστανται μέρος του συστήματος χωροταξικού σχεδιασμού της Σκωτίας και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη.

Ο φορέας της κοινότητας που έχει συσταθεί για την ανάπτυξη του σχεδίου θα αναλάβει την ευθύνη για την υλοποίησή του. Ένας [ειδικός οδηγός](#) σε σαφή και απλή γλώσσα βοηθά τις κοινότητες να εφαρμόσουν τη διαδικασία, ενώ υπάρχουν διάφοροι οργανισμοί από τους οποίους οι κοινότητες μπορούν να ζητήσουν στήριξη.

Η βοήθεια για την ανάπτυξη του σχεδίου θα μπορούσε επίσης να προέλθει από τις κοινοτικές ομάδες μάθησης και ανάπτυξης που έχουν την έδρα τους στις τοπικές αρχές ή από τοπικές υπηρεσίες σχεδιασμού.

Υπάρχει επίσης η δυνατότητα πρόσθετης στήριξης για την εφαρμογή του σχεδίου. Για παράδειγμα, η Langholm Alliance έλαβε χρηματοδότηση για δύο θέσεις εργασίας, τη θέση διευθυντή επιχειρήσεων της κοινότητας και τη θέση βοηθού έργου, από το Γραφείο Επιχειρήσεων της Νότιας Σκωτίας (South of Scotland Enterprise Agency).

5.3. Προώθηση συντονισμένης δράσης

Τα κατάλληλα συστήματα και οι μηχανισμοί διακυβέρνησης για τον συνδυασμό διαφορετικών πηγών χρηματοδότησης και την προώθηση συνεργειών έχουν προσδιοριστεί ως ένα από τα [βασικά συστατικά μέρη του αγροτικού συμφώνου σε εθνικό επίπεδο](#). Ωστόσο, δεν αρκεί να διασφαλιστεί ο συντονισμός και η συμπληρωματικότητα σε επίπεδο πολιτικής —είναι σημαντικό αυτά να μετουσιωθούν σε πρακτική δράση στο πεδίο.

Ιδανικά, οι αγροτικές κοινότητες θα έχουν έναν χώρο όπου θα λαμβάνουν διαφανείς πληροφορίες και θα εκφράζουν τις απόψεις τους σχετικά με διάφορα θέματα πολιτικής και χρηματοδότησης, χωρίς να χρειάζεται να πραγματοποιήσουν αναζήτηση σε διαφορετικούς οργανισμούς ή σε κανόνες και διαδικασίες που παρουσιάζουν αποκλίσεις. Δεν είναι αναγκαίο ούτε εφικτό να διασφαλιστεί ότι ο χώρος αυτός θα είναι διαθέσιμος σε κάθε αγροτική κοινότητα, ωστόσο δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά απομακρυσμένος από τους αγροτικούς φορείς —μια εύλογη λύση θα μπορούσε να αφορά το υποπεριφερειακό επίπεδο (NUTS 3).

Είναι επίσης σημαντικό να προωθηθεί η ανταλλαγή εμπειριών, η συνεργασία και ο συντονισμός, να καλλιεργηθεί η εμπιστοσύνη μεταξύ των αρχών που είναι αρμόδιες για τις διάφορες πηγές χρηματοδότησης και να διασφαλιστεί η ύπαρξη κοινής αντίληψης των αναγκών και των προσδοκιών των αγροτικών κοινοτήτων.

Σε ορισμένες ιταλικές περιφέρειες, η εφαρμογή του LEADER (που χρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ) συμπληρώνει την εθνική στρατηγική για τις περιοχές της ενδοχώρας (IAS), η οποία αποσκοπεί στην ενίσχυση της δημογραφικής δομής των αγροτικών περιοχών.

Η ΟΤΔ [MontagnAppenino](#) στην Τοσκάνη ενεργεί ως φορέας προώθησης της αγροτικής ανάπτυξης που στηρίζει την ένωση δήμων στην υλοποίηση της στρατηγικής IAS. Η συνεργασία αυτή δημιουργεί συνέργειες, με την IAS να χρηματοδοτεί κυρίως μέτρα που εφαρμόζονται από δημόσιους φορείς, για παράδειγμα έργα υποδομής για την αντιμετώπιση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης και του κοινωνικού αποκλεισμού, και με την ΟΤΔ να στηρίζει έργα συνεργασίας για την κοινοτική ανάπτυξη, τις μη γεωργικές επιχειρήσεις και την καινοτομία.

Η ΟΤΔ παρέχει περαιτέρω τεχνική υποστήριξη σε δημόσιους φορείς που υποβάλλουν αίτηση για χρηματοδότηση από την IAS. Κατά την περίοδο 2021-2027, οι ΟΤΔ θα διαχειρίζονται επίσης ορισμένα μέτρα της στρατηγικής για τις περιοχές της ενδοχώρας.

Βλ. επίσης το παράδειγμα του συντονισμού των ταμείων σε περιφερειακό επίπεδο στη [Φινλανδία](#). Για ιδέες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η δικτύωση μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη κοινής αντίληψης, στην ενίσχυση της συνεργασίας και της εμπιστοσύνης μεταξύ των διαχειριστικών αρχών χρηματοδότησης, βλ. το παράδειγμα της Σουηδίας στη δημοσίευση «[NRN support for LEADER/CLLD implementation](#)» [Στήριξη του εθνικού αγροτικού δικτύου (EAD) για την υλοποίηση του LEADER / της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ)] (σ. 5).

5.4. Βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση και μείωση της γραφειοκρατίας

Οι τοπικές κοινότητες δεν θα είναι σε θέση να υλοποιήσουν τη μετασχηματιστική δράση τους χωρίς πρόσβαση σε συστήματα χρηματοδότησης, τα οποία να είναι επαρκώς **ευέλικτα**, ώστε να ανταποκρίνονται σε μεγάλη ποικιλία αναγκών, και επαρκώς **απλά**, ώστε οι τοπικοί φορείς υλοποίησης έργων να μπορούν να λαμβάνουν χρηματοδότηση χωρίς να αντιμετωπίζουν υπερβολικούς διοικητικούς φραγμούς.

Ορισμένες εθνικές ή περιφερειακές διαχειριστικές αρχές αναπτύσσουν περίπλοκους κανόνες και όρους για τη διαχείριση των κονδυλίων της ΕΕ, οι οποίοι υπερβαίνουν κατά πολύ τη νομοθεσία της ΕΕ (ενίοτε αναφέρεται ως «κανονιστικός υπερθραύσισμός»).

Κατά συνέπεια, πολλοί τοπικοί φορείς δεν είναι πρόθυμοι να υποβάλουν αίτηση στήριξης ή εγκαταλείπουν τα έργα τους λόγω των χρονοβόρων διαδικασιών λήψης αποφάσεων, κάτι το οποίο δημιουργεί αρνητική εικόνα για την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση σε πολλές τοπικές κοινότητες. Έτσι, η προσπάθεια να καταστούν το αγροτικό σύμφωνο και το αγροτικό όραμα πιο προσιτά στους πολίτες θα πρέπει να συνδεθεί με τον **εξορθολογισμό** και την **απλούστευση** της πρόσβασης στη χρηματοδότηση της ΕΕ.

Ανακαλύψτε επιπλέον προτάσεις σχετικά με την κινητοποίηση διαφόρων φορέων για την υλοποίηση του αγροτικού οράματος στη [γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής \(EOKE\)](#) με θέμα «Προς μεγαλύτερη συμμετοχή των κρατών μελών, των περιφερειών και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών στην υλοποίηση του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ».

Μια σημαντική μέθοδος απλούστευσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση είναι η χρήση των απλουστευμένων επιλογών κόστους. Αυτή δεν απαιτεί από τους δικαιούχους να τηρούν αρχείο για κάθε μεμονωμένη δαπάνη για το σχέδιό τους, αλλά πρέπει απλώς να αποδεικνύουν ότι έχουν επιτύχει

τις συμφωνηθείσες εκροές και τα συμφωνηθέντα αποτελέσματα και ότι αμείβονται σε αυτήν τη βάση.

Στη Φινλανδία, ένα [σύστημα απλουστευμένων επιλογών κόστους](#) (κατ' αποκοπή ποσά) χρησιμοποιήθηκε ήδη για πολλά αγροτικά έργα κατά την περίοδο 2014-2020, στο πλαίσιο τόσο του LEADER όσο και άλλων μέτρων. Η απλή διαδικασία υποβολής αιτήσεων ενθάρρυνε πολλούς μικρούς δικαιούχους ή δικαιούχους που λάμβαναν επιχορήγηση για πρώτη φορά να αναπτύξουν ιδέες για έργα, ενώ οι σύμβουλοι της ΟΤΔ LEADER ήταν διαθέσιμοι για να τους βοηθήσουν να επιλέξουν την καλύτερη επιλογή χρηματοδότησης.

Ένας άλλος τρόπος διευκόλυνσης της πρόσβασης σε χρηματοδότηση για τους δικαιούχους μικρής κλίμακας είναι η επιλογή των «έργων-πλασιών» —όπου μια δέσμη πράξεων μικρής κλίμακας αντιμετωπίζεται, από διοικητική σκοπιά, ως ενιαίο έργο. Για περισσότερα παραδείγματα μείωσης του διοικητικού φόρτου για τους τοπικούς φορείς, βλ. τον οδηγό του δικτύου FARNET με τίτλο «[Delivering CLLD effectively](#)» σχετικά με την αποτελεσματική υλοποίηση της ΤΑΠΤΚ.

**Γίνετε μέλος της κοινότητας του αγροτικού συμφώνου και
της διαδικτυακής πλατφόρμας**

https://ruralpact.rural-vision.europa.eu/become-member_en

 www.ruralpact.rural-vision.europa.eu

 info@rural-pact.eu

Συντάκτρια: Urszula Budzich-Tabor

Υποστήριξη: Enrique Nieto, Paul Soto, Pascale van Doren

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2025

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2025. CC-BY 4.0

Φωτογραφία εξωφύλλου: © andresr, Canva.com

Το πρόγραμμα αυτό υλοποιείται από

PRINT ISBN 978-92-68-22304-8 doi:10.2762/4320181 KF-01-24-027-EL-C

PDF ISBN 978-92-68-22303-1 doi:10.2762/6364431 KF-01-24-027-EL-N

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης